

Listerby skärgård

Id.nr.	KA0006
Län	Blekinge
Naturtyp	Kust och skärgård
Värdetraktsbeskrivning upprättad	2021-xx-xx
Värdetraktsbeskrivning senast reviderad	Ingen revidering gjord

ALLMÄN INFORMATION

Värdetrakten Listerby skärgård är belägen söder om Listerby i Ronneby kommun. Området utgör en areal på 2353 hektar, varav 1753 hektar täcks av vatten. Botten består av många olika substratklasser¹ (K1, K2, K3 och K8) men utgörs till största delen av homogena mjukbottnar (K8; 72%). Även heterogena hårbottnar med block samt stora och små stenar (K2; 22%), heterogena bottnar dominerade av sand med inslag av grovsand och grus (K3; 5%) samt hårbottnar dominerade av håll med inslag av block och stora stenar (K1; 1%) förekommer. Värdetraktens största djup är 18,2 meter.

NATURVÄRDEN

Värdetrakten omfattar blottade ler- och sandbottnar (1140), laguner (1150), stora vikar och sund (1160) och rev (1170) vilka är hotade (sårbara) naturtyper enligt HELCOM och utpekade habitat inom Art- och habitatdirektivet. Området omfattar även naturtypen små öar och skär (1620), vilken har en otillfredsställande bevarandestatus inom Natura 2000.

De varierande naturtyperna resulterar i mosaikartade bottnar som är viktiga livsmiljöer för en mångfald djur- och växtarter. De största naturvärdena återfinns i de grunda vikar och laguner som är skyddade från våg- och vindexponering. Här utgörs miljön av mjukbottnar med täta variationsrika kärleväxksamhällen som domineras av borstnate, hornsärv och axslinga. Även ålgräs och kransalger är vanliga. Tillgången på fisk är stor. Det rikliga växtsamhället utgör tredimensionella strukturer som fungerar som viktiga lek- och rekryteringsmiljöer för många fiskarter, såsom gädda, abborre, mört och sill.

Höga naturvärden finns även i värdetraktens revmiljöer i anslutning till skär och små öar och framförallt i områdets sydligaste, mer exponerade delar. Här utgörs miljön av block och stenar samt blåstångsbälten. En del lokaler uppvisar blåstångsbälten med en täckningsgrad på minst 25% och utgör därmed viktiga reproduktions- och uppväxtområden för exempelvis sill, torsk och blåmussla. Blåstång förekommer även på mjukbottnarna i lösliggande form. Områdets bottenstrukturer och växtsamhälle fungerar även som ett habitat för många andra vattenlevande organismer, såsom blötdjur, kräftdjur och ringmaskar.

Värdetrakten har ett särskilt rikt fågelliv. Den blottade sand/lerbotten väster om Slätthammars badplats och lagunen söder om Hammarholmen på Almö utgör viktiga födosöksområden för

¹ [Ytsubstratklassning av maringeologisk information - PDF Free Download \(docplayer.se\)](#)

and- och vadarfåglar. I havsvikarna rastar och övervintrar stora flockar med sjöfågel, främst brunand (EN), vigg och salskrake. Värdeetraktens miljöer bedöms utgöra internationellt viktiga övervintringslokaler för just vigg och salskrake. Värdeetraktens yttre skärgård utgörs av ett antal exponerade skär och små öar vilka utgör viktiga häckningsplatser för flera arter av tärnor, vitkindad gås och andra sjöfåglar samt uppehållsplatser för sälar. Hanöbukten utgör även ett av de viktigaste områden för Östersjötumlare, vars population bedöms som akut hotad enligt den nationella rödlistan och HELCOM.

LANDSKAPSSAMMANHANG

Marina skyddade områden är inte i sig tillräckliga för att bevara den biologiska mångfalden och viktiga ekosystemtjänster i våra hav. De skyddade områdena utgör särskilt viktiga livsmiljöer och spridningskärnor för växt- och djurarter, men de ekologiska förutsättningarna i omgivande landskap har stor betydelse för konnektiviteten och påverkar därmed nätverket av marina skyddade områden och dess långsiktiga funktion för den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster.

Konnektivitet handlar om organismernas förmåga till spridning. Eftersom spridningsavståndet varierar mycket mellan olika arter och ofta även mellan olika livsstadier av en art måste man betrakta konnektiviteten på många olika skalor, mellan områden och inom områden. Marina däggdjur och fåglar har i allmänhet så stor spridningsförmåga att populationerna kan upprätthålla kontakten mellan olika områden inom samma havsbassäng. Emellertid finns det funktionella spridningsbarriärer mellan populationer av knubbsäl och tumlare i olika delar av Sveriges havsområde, vilket påverkar behovet av att skydda populationerna och deras viktigaste uppehållsområden.

Värdeetrakten Listerby skärgård utgör en del av en kontinuerlig kuststräcka med likartad miljö vilket talar för god konnektivitet för kustlevande organismer. Ändå kan konnektiviteten mellan havet och värdeetrakten vara begränsad eftersom värdeetrakten är belägen inomskärs och är relativt avskuren från direktkontakt med havet. Värdeetrakten Listerby skärgård överlappar kustvattenförekomsterna, Arpöfjärden, Kålfjärden och Hästholmsfjärden. Det finns artificiella spridningsbarriärer inom Kålfjärden som påverkar konnektiviteten. Statusen i Kålfjärden är bedömd till måttlig då det i 21% av ytvattenförekomstens grunda vattenområde (0–15 meter) förekommer bristande konnektivitet. Statusen är bedömd till hög i Arpöfjärden och god i Hästholmsfjärden då det inte förekommer en betydande bristande konnektivitet i ytvattenförekomsternas grunda vattenområde. Statusklassningen baseras på en modellering av fysisk påverkan i svenska kustvatten. Påverkansfaktorer som ingår i modellen är bland annat pirar, vågbrytare, utfyllnader och erosionsrisk (KustHYMO förvaltningscykel 3, 2017–2021).

Det förekommer många varierande övergångsmiljöer mellan land och kustvatten som bidrar till positiva synergieffekter. Exempelvis mynnar ett vattendrag med särskilt höga naturvärden (Listerbyån) direkt ut i denna marina värdeetrakt. Mynningsområden är viktiga biotoper med högt bevarandevärde då miljöerna är viktiga som lek- och uppväxtområden för många fiskarter samt häcknings- och födosöksområde för fågel.

I anslutning till de marina miljöerna finns sex olika våtmarksområden (Strandområde vid Kättillsäng, Inre Fjärden och Hjorthammar samt våtmarker på Almö, Vagnö och Arpö) och mer än hälften av värdeetraktens areal är utpekad RAMSAR-område. Kustnära våtmarker är viktiga för bland annat vattenrening, vattenreglering, klimatreglering och biologisk mångfald. Den

vattenreglerande funktionen leder till minskad risk för översvämningar samt resiliens mot torka. Våtmarker utgör spridningskorridorer för många växt- och djurarter och sammanfaller ofta med områden i havet som är särskilt lämpade för fiskrekrytering.

Intill värdetrakten finns även stora ytor av välvärdade betesmarker och strandängar som omfattar många känsliga och ovanliga växter. Dessa livsmiljöer gynnar en mängd olika insektsarter och utgör därmed även viktiga häcknings- och rastplatser för fågel. Dessa typer av övergångsmiljöer fyller även en rad funktioner såsom vattenrening och vattenreglering, vilket ger skydd mot översvämning. Dessutom kan våröversvämmade stränder fungera som viktiga lekområden för fisk, såsom gädda och braxen.

NUVARANDE ANVÄNDNING

1306 hektar (56%) är befintliga naturreservat (Kvalmsö, Vambåsa hagmarker, Almö, Jordö och Listerby skärgård).

808 hektar (34%) är strandskydd.

28 hektar (1%) är fågelskyddsområde (Lst, inte SPA).

Större delen av värdetrakten är utpekade Natura 2000-områden. 1393 hektar (59%) omfattas av Art- och habitatdirektivet SCI och 1304 hektar (55%) omfattas av Fågeldirektivet SPA. De två direktiven överlappar delvis.

29 hektar (1%) är utpekade djur- och växtskyddsområden.

1364 hektar (58%), är utpekade Ramsar-område (Blekinge Skärgård, K1).

111 hektar (5%) är fredningsområden (Inre fjärden och Listerbyån).

2194 hektar (93%) är utpekade riksintresse för naturvård (Vambåsa hagmarker m.m., NK15 och Listerby skärgård-Tromtö, NK16).

9 hektar (>1%) är utpekade riksintresse för sjöfart. Området omfattas av en befintlig farled (V Hasslö-Yttre Redden, farledsnummer 208).

EKOSYSTEMTJÄNSTER

Ekosystemtjänster kan definieras som direkta och indirekta naturvärden som bidrar till människors välbefinnande (TEEB, 2010). Denna marina värdetrakt tillhandahåller en mängd olika ekosystemtjänster som bland annat:

UTMANINGAR

Kustområden har generellt höga naturvärden men sammanfaller ofta med områden som berörs av mänskliga verksamheter. Nedan följer verksamheter/påverkansfaktorer och storskaliga miljöproblem som kan ha negativ påverkan på värdetraktens naturvärden och ekosystemtjänster:

Försörjande ekosystemtjänster

- Livsmedel (fisk och alger)
- Habitat för marina organismer
- Häckningsplats, övervintringslokal samt rast- och födosöksområde för fågel

Kulturella ekosystemtjänster

- Naturupplevelser
- Dykning/snorkling/kanot/kajak/segling/båt/övriga vattensporter
- Fiske
- Turism

Reglerande ekosystemtjänster

- Klimatreglering genom lagring av kol och näring i undervattensvegetation och bottenorganismer
- Klimatreglering genom vattenrening och vattenreglering i våtmarker, strandängar och strandnära betesmarker
- Vattenrening genom undervattensvegetation
- Stabilisering av sedimentbotten och minskad erosion genom undervattensvegetation

Övriga ekosystemtjänster

- Kosmetika, hälsoprodukter och naturmediciner (alger)

UTMANINGAR

Kustområden har generellt höga naturvärden men sammanfaller ofta med områden som berörs av mänskliga verksamheter. Nedan följer verksamheter/påverkansfaktorer och storskaliga miljöproblem som kan ha negativ påverkan på värdetraktens naturvärden och ekosystemtjänster:

Fysisk exploatering/omstrukturering

- Konstruktioner i vatten (t.ex. broar, vägbankar, bryggor, hamnar, pirar, utfyllnader, vågbrytare)
- Strandfodring och erosionsskydd
- Dumpning av muddermassor

Energiproduktion och materialutvinning

- Etablering av vindkraft, konstruktion och uppförande
- Produktion av vindenergi, driftsfas
- Utvinning av sand och sten

Transport och sjöfart (inklusive kablar)

- Sjötrafik
- Kablar och rörledningar
- Muddringar och breddningar (sprängning, grävning) för sjöfartsleder

Mänskliga aktiviteter (rekreation, militära övningar m.m.)

- Friluftsbåtar och båtliv, friluftsliv
- Muddring och dumpning för fritidsbåtar
- Forskning och undersökningar
- Militär verksamhet

Jakt och fiske

- Pelagiskt fiske (kommersiellt)
- Bottentrålning (kommersiellt)
- Bottensatta fiskeredskap (not, nät, långlina, burar) (kommersiellt)
- Fritidsfiske (sportfiske och husbehovsfiske)
- Spökgarn
- Fågeljakt

Utsläpp av näringsämnen och föroreningar

- Industriellt utsläpp (inkl. kylvatten)
- Läckage från förorenad mark och sediment (ex fiberbankar)
- Utsläpp från hushåll och kommunala reningsverk
- Utsläpp från jordbruk (näringsämnen och pesticider)
- Utsläpp från skogsbruk (näringsämnen och pesticider)
- Utsläpp från vattenbruk (näringsämnen och pesticider)
- Marint skräp

Utsläpp av klimatpåverkande gaser

- Uppvärmning
- Förhöjd medelhavsnivå
- Förlängda torrperioder
- Förurning

Främmande arter

- Predation
- Konkurrens

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

Kustnära vatten utgör värdefulla miljöer som är särskilt produktiva och därmed har vi ett stort ansvar att bevara dessa. Statliga och kommunala åtaganden genom olika typer av områdesskydd behöver kombineras med en långsiktigt hållbar fysisk planering som tar hänsyn till naturvärden och vikten av en grön infrastruktur i landskapet. Naturvärdena i värdetrakten kan bevaras eller förbättras genom att åtgärder vidtas, som bland annat:

- Undvika/anpassa exploatering i vegetationsrika miljöer som kan vara lämpliga lek- och rekryteringsområden för fisk.
- Ställa krav på ekologisk kompensation vid exploatering för att styra verksamheter och minimera påverkan.
- Minska påverkan av båtliv genom hastighetsbegränsningar och rekommenderade ankringsplatser.
- Minska påverkan av buller genom försiktighetsåtgärder och begränsad användning av sonar, pålning, sprängning och andra verksamheter som alstrar starka ljud.
- Riktad rådgivning till närliggande lantbrukare med avseende på värdetraktens naturvärden samt hur de kan bibehållas eller förstärkas.
- Dialog med boende i anslutning till värdetrakten om vikten av att inte släppa ut näringsämnen via enskilda avlopp eller jordbruksmark.
- Särskilt hänsynstagande under lekperioder för fisk och häckningsperioder för fågel. Hänsynstagande för säl, tumlare samt rastande och övervintrande fågel.
- Restaureringsåtgärder, såsom utplantering av undervattensvegetation, strand- och bottenstädning från marint skräp och spökgarn.
- Generella åtgärder för miljögifter och övergödning i Östersjön, såsom minska jordbrukets utsläpp av näringsämnen, begränsa farliga ämnen, införa avancerad rening på de största avloppsreningsverken inom Sveriges avrinningsområde till Östersjön och främja hållbart fiske (försiktighetsprincipen).

HÄNSYNSTAGANDE VID PRÖVNING OCH PLANERING

Det är viktigt att hänsyn till värdetraktens kännetecken och karaktär gällande arter, miljöer och landskap iakttas vid planering och rådgivning. Att områden med samma karaktär ligger tillräckligt nära varandra ger bättre förutsättningar för att de arter som förekommer i marina värdekärnor ska överleva.

REFERENSER, ATT LÄSA MER

[Kartläggning av fysisk påverkan av vattenmiljön - Havsmiljö och vattenmiljö - Miljöpåverkan - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

[2017:23 Kartläggning av Blekingekustens ekosystemtjänster | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](#)

[Mosaic - ett verktyg till stöd för förvaltning av naturvärden i marina områden. - Vägledningar - Vägledning, föreskrifter och lagar - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

[Ytsubstratklassning av maringeologisk information - PDF Free Download \(docplayer.se\)](#)

KARTA

